

Jānis Vimba – aktieris un režisors Latvijas teātrī

Jānis Vimba (dz. 1979) ir viens no spilgtākajiem mūsdienu Latvijas teātra māksliniekiem – daudzpusīgs **aktieris** un **režisors**, kura karjera aptver gan radošo darbu uz skatuves, gan vadošus amatus teātra nozarē lv.wikipedia.org. Viņš pazīstams ar intelektuālu pieeju mākslai un spēju aizraut dažādu paaudžu skatītājus. Vimbas devums Latvijas teātra vidē izpaužas gan spožās lomās un iestudējumos, gan inovācijās teātra darbībā, padarot viņu par nozīmīgu personību mūsdienu kultūrā.

Īsa biogrāfija un izglītība

Jānis Vimba dzimis **1979. gada 12. janvārī** Siguldā lv.wikipedia.org. Interesanti, ka sākotnēji viņš izvēlējās pavisam citu ceļu – ieguva **ekonomista izglītību** Jelgavas Lauksaimniecības universitātes Ekonomikas fakultātē teatris.lv. Tomēr drīz vien aicinājums uz skatuves guva virsroku. 2003. gadā Vimba iestājās **Latvijas Kultūras akadēmijā**, kur apguva aktiermeistarību pieredzējušo pedagogu Pētera Krilova un Annas Eižvertiņas vadībā lv.wikipedia.org. Studiju laikā un pēc tām viņš paralēli jau krāja pieredzi teātra pasaulē – darbojās kā ārštata aktieris vairākās kultūras institūcijās, tostarp **Dailes teātrī** un pat **Latvijas Nacionālajā operā**, iegūstot plašāku skatījumu uz skatuves mākslu teatris.lv. **2007. gadā** Jānis Vimba absolvēja LKA dramatiskā teātra aktieru kursu (akadēmiju pabeidza 2008. gadā) un kļuva par **Latvijas Nacionālā teātra** aktieri lv.wikipedia.org. Vēlāk viņš paplašināja savu profesionālo arsenālu, **2017. gadā** iegūstot arī **teātra režijas maģistra grādu** Latvijas Kultūras akadēmijā – diplomdarba ietvaros tapa Jasmīnas Rezā lugas "**ART**" iestudējums Nacionālā teātra Jaunajā zālē 100.teatris.lv. Šī daudzpusīgā izglītība – no mākslas un mūzikas skolas gaitām Krimuldā līdz pat augstākajai izglītībai režijā – veidojusi Vimbas kā mākslinieka unikālo skatījumu.

Karjera teātrī – no aktiera līdz režisoram

Savu **aktiera karjeru** Nacionālajā teātrī Jānis Vimba sāka 2000. gadu beigās, ātri pierādot sevi ar daudzveidīgiem talantiem. Viņš 15 gadus nopietni nodarbojies ar dejām (studijā "Dzirnas"), kas devis viņam labu fizisko sagatavotību un skatuves plastiku lv.wikipedia.org. Nacionālā teātra repertuārā Vimba atveidojis virkni **nozīmīgu lomu**, aptverot gan klasikas varoņus, gan mūsdienu dramaturģiju. Jau pirmajās sezonās viņš izcēlās ar Leona lomu Mārtiņa Ivaškēviča drāmā "*Kaimiņš*" (2008) un Aleksandra Lūša tēlojumu Māras Zālītes darbā "*Lācis*" (2009) teatris.lv. Vimba nebaidījās no sarežģītiem uzdevumiem – viņš spēlēja **Faustu** eksperimentālajā izrādē "*Septiņi Fausti*" (2010) un Basanio lomu Viljama Šekspīra "*Venēcijas tirgotājā*" (2013), kā arī iejuties mūsdienīgākās lomās, piemēram, Hovija tēlā ģimenes drāmā "*Truša alā*" (2014) un Stīvena lomā britu mūsdienu lugā "*Ciemiņi*" (2015) teatris.lv. Par spilgtu debiju viņš saņēma **Spēlmaņu nakts balvu kā Gada labākais jaunais skatuves mākslinieks 2008. gadā** – tobrīd Vimba tika godalgots par Fēliksa lomu izrādē "*Slīdošā Lūče*" teatris.lv, apliecinot sevi kā daudzsološu jauno aktieri.

Paralēli aktiermeistarībai Jānis Vimba pakāpeniski attīstīja sevi arī **kā režisors**. Jau **2010. gadā** viņš veidoja savu pirmo nozīmīgo iestudējumu – **monoizrādi "Cilvēks Karamazovs"**, kurā viens pats uz

skatuves izspēlēja Dostojevskas darbu motīvus teatris.lv. Tas bija drosmīgs solis, kas parādīja Vimbas radošo ambīciju. Turpmākajos gados viņš pievērsās režijai arvien nopietnāk: **2014. gadā** Nacionālā teātra Jaunajā zālē tapa Mihaila Bulgakova "**Jaunā ārsta piezīmes**" Vimbas režijā teatris.lv – stāsts, kurā režisors smalki savija ironiju ar eksistenciāliem jautājumiem. **2017. gadā** sekoja jau pieminētā Jasmīnas Rezā luga "**ART**", kas bija Vimbas maģistrantūras diplomdarbs un vienlaikus pirmais lielākais režijas panākums – izrāde saņēma labas atsauksmes un apliecināja, ka aktieris spēj veiksmīgi stāties arī pie režisora pulsts izrades.lv. Kritiķi atzīmēja Vimbas režijas **daudzpusību** – viņa iestudētā inteligentā franču komēdija "Art" un psiholoģiski niansētās "Jaunā ārsta piezīmes" spilgti demonstrēja režisora talantu un spēju strādāt gan ar humoru, gan dziļām tēmām izrades.lv.

Darbojoties Nacionālā teātra trupā, Vimba iesaistījās arī radošos eksperimentos ārpus tradicionālajām izrādēm. Kopā ar kolēģi Kasparu Zvīguli viņš veidoja virkni **oriģinālu koncertizrāžu** teātra Jaunajā zālē – tā sauktos "īstos" projektus teatris.lv. Tie bija improvizācijas un atraktīvu skeču vakari, kuros ar dziesmu, humoristisku ainiņu un skatītāju iesaistes palīdzību tika apspēlētas ikvienam atpazīstamas tēmas – bērnības atmiņas, Ziemassvētku tradīcijas, Jāņu svinēšana, teātra aizkulisēs u.c. teatris.lv. Šīs tematiskās izrādes ("Īstie Ziemassvētki", "Īstie Jāņi", "Īstais teātris" u.c.) kļuva populāras ar savu sirsnīgo humoru un spēja uzrunāt plašu auditoriju, apliecinot Vimbas un viņa kolēģu prasmi būt radošiem un tuvoties skatītājam netradicionālā formā.

Radošais rokraksts un pieeja mākslai

Gan kā aktierim, gan režisoram Jānim Vimbam piemīt atpazīstams **stilistiskais rokraksts**. Kritiķi un kolēģi uzsver, ka viņa režijas darbiem raksturīgs **ass intelekts**, kas apvienots ar precīzu mūsdienu cilvēka pasaules izjūtu – tajos jaušams vienlaikus **slēpts ideālisms** un **viegls ironijas pieskāriens** teatris.lv. Vimba spēj izcelt lugās tās nianšes, kas rezonē ar mūsu laikmeta sajūtām, un pasniegt tās gudri, bieži ar smalku humoru. **Ideālisms** viņa darbā izpaužas ticībā cilvēka labajam un meklējumos pēc jēgas pat cinisma pilnā vidē, savukārt **ironija** palīdz veidot kritisku distanci un pasargā no pārlielas didaktikas. Šāda līdzsvara izjūta padara viņa iestudējumus pievilcīgus gan intelektuāliem skatītājiem, gan plašākai publikai.

Kā **aktieris** Jānis Vimba izceļas ar spēju iedziļināties tēla psiholoģijā un spēcīgu skatuves enerģētiku. Viņa pieredze dejā un dažādās mākslas disciplīnās devusi viņam instrumentus, lai veidotu tēlus gan fiziski ekspresīvus, gan emocionāli niansētus. Vimba var tikpat pārliecinoši nospēlēt dramatisku monologu kā "*Cilvēks Karamazovs*", tā arī iesaistīties ansambļa darbā lielās izrādēs, saglabājot organiskumu un patiesumu. Būdams arī režisors, viņš izprot izrādes kopainu, un tas palīdz arī aktiermeistarībā – Vimba redz lomu plašākā kontekstā, rūpīgi piedomājot, kā katrs tēls kalpo izrādes idejai. Piemēram, strādājot pie lugas "Art", viņš kā režisors pētīja, kur ir robeža starp draudzību un mākslas izpratni, un šīs intelektuālās meklēšanas attieksmi viņš iemieso arī savās lomās kā aktieris. Kolēģi atzīst, ka Jānis Vimba darbā ir prasīgs pret sevi un citiem, vienlaikus saglabājot radošu atmosfēru un humoru mēģinājumu procesā – tas atspoguļojas gala rezultātā uz skatuves kā dzīvs un pārliecinošs tēlojums.

Nozīmīgākie darbi un sasniegumi

Vimbas **radošajā kontā** ir virkne izrāžu, kas atstājušas paliekošu iespaidu uz Latvijas teātra ainavu. Kā aktierim viņam īpaši nozīmīga bijusi dalība Nacionālā teātra lielajos iestudējumos, piemēram, **Leva Tolstoja "Anna Karēnina"** adaptācijā (kur viņš atveidoja Vronska lomu) un **Rūdolfa Blaumaņa "Skroderdienās Silmačos"**, kur Vimba iejutās vienā no centrālajiem tēliem. Viņa atveidotais **Fausts** modernajā *"Septiņi Fausti"* versijā kļuva par drosmīgu eksperimentu, savukārt **Basanio** lomas interpretācija Šekspīra klasikā *"Venēcijas tirgotājs"* parādīja aktiera meistarību darbā ar pasaules dramaturģijas zelta fondu teatris.lv.

Režisora ampluā Vimba sevi vislabāk apliecinājis ar jau minētajām izrādēm *"Jaunā ārsta piezīmes"* un *"ART"*. *"Jaunā ārsta piezīmes"* izcēlās ar atmosfēriski precīzu 20. gadsimta sākuma vidi un jaunā ārsta iekšējās pasaules attēlojumu, savukārt *"ART"* – ar asprātīgu dialogu un mūsdienīgu skatuves telpas risinājumu, kas aktualizēja jautājumu par mākslas uztveri mūsdienu sabiedrībā. Vimba ir pratis izvēlēties materiālu, kas viņu pašu uzrunā, un pārvērst to izrādēs, kas saista arī skatītājus. Ne velti izrāde *"ART"* pēc pirmizrādes izpelnījās lielu publikas interesi – biļetes uz pirmajām izrādēm tika izpārdotas, liecinot par skatītāju atsaucību dailesteatris.lv. Vimba režijas darbos bieži iesaista arī spēcīgu aktieru ansambli, ar ko viņš pats kā aktieris iepriekš kopā spēlējis, tādējādi nodrošinot labu sapratni un saliedētību radošajā komandā.

Jānis Vimba ir darbojies arī kino un televīzijā, kas papildina viņa **māksliniecisko pieredzi**. Viņš filmējies tādās Latvijas kinolentēs kā *"Vīrietis akvārijā"* (2007) un vēsturiskajā sporta drāmā *"Sapņu komanda 1935"* (2012), kā arī piedalījies populārās TV seriālos *"Ugunsgrēks"* un *"Viņas melo labāk"* lv.wikipedia.org. Lai gan teātri Vimba sauc par savu galveno aicinājumu, darbs ekrānā viņam devis papildu rādījumu un atpazīstamību plašākā sabiedrībā. Šī pieredze vēl vairāk apliecina viņa **daudzpusību**, kas ir viens no Vimbas atslēgas vārdiem – viņš spēj iederēties dažādos žanros un formātos, saglabājot savu radošo individualitāti.

Ietekme uz Latvijas teātra vidi

Jāņa Vimbas **ietekme** sniedzas tālāk par atsevišķām lomām un izrādēm – viņš ir ietekmējis arī **Latvijas teātra attīstības procesus. 2018. gadā** Vimba uzņēma jaunus profesionālus izaicinājumus, kļūstot par **Latvijas Nacionālā teātra direktoru** (valdes locekli) lv.wikipedia.org. Būdams ilggadējs šī teātra aktieris un režisors, viņš uzņēmās vadīt vienu no vadošajām valsts teātra institūcijām ar lielu atbildības sajūtu un pietāti pret teātra tradīcijām la.lvla.lv. Vimba uzsvēra, ka nenāk ar revolucionārām ambīcijām sagraut iepriekšējās vērtības, bet gan vēlas uz esošās bāzes veidot **vēl spēcīgāku teātri**, piesaistot jaunus skatītājus un modernizējot darbību ir.lv. Viņa vadības laikā Nacionālais teātris īstenoja vairākus nozīmīgus projektus un pārmaiņas. Piemēram, Vimba uzaicināja pazīstamo režisoru Elmāru Seņkovu kļūt par teātra māksliniecisko vadītāju, tā piesaistot jaunus radošus impulsus un akcentējot māksliniecisko kvalitāti ir.lv.

Īpaši **izaicinājumi** Vimbas vadītāja periodā bija saistīti ar Covid-19 pandēmiju, kas skāra arī teātra nozari. Viņa **iniciatīva** palīdzēja Nacionālajam teātrim pielāgoties jaunajiem apstākļiem – 2020. gadā teātris Vimbas vadībā uzsāka **digitālā teātra projektu "E-teātris"**, atklājot jaunu spēles telpu "Baltais kubs" nra.lv. Kā pats Vimba toreiz skaidroja, *"e-teātris ir jauna teātra forma, kas ļauj teātrim ne tikai*

*strādāt ieilgušās ārkārtējās situācijas apstākļos, bet varētu turpināt pastāvēt arī tad, kad teātra darbs atgriežas ierastajā kārtībā" nra.lv. Šī pieeja demonstrēja Vimbas **progresīvo domāšanu** un rūpes par teātra nepārtrauktību – pat krīzes laikā skatītāji tika uzrunāti ar mūsdienīgiem līdzekļiem, saglabājot augstu māksliniecisko līmeni. Tāpat viņa vadībā teātris optimizēja iekšējos procesus un attīstīja nākotnes infrastruktūras projektus (piemēram, Jaunās zāles piebūves ieceri) santa.lv, domājot ilgtermiņā par teātra attīstību.*

Kaut arī 2023. gadā Nacionālā teātra direktora amatā notika maiņa un Vimba neturpināja otro termiņu lv.wikipedia.org, viņa ieguldījums teātra vadībā tika novērtēts. Teātra kolektīvs un daļa mākslinieciskās vadības publiski atzina Vimbas paveikto un pat **aizstāvēja viņa palikšanu amatā** – režisors Elmārs Seņkovs un vairāki aktieri atklāti iestājās par Vimbas kandidatūru, kad tika lemts par teātra vadību eng.lsm.lv. Tas apliecina, ka Jānis Vimba bija ieguvis **kolēģu uzticību un cieņu**, veidojot darba atmosfēru, kurā novērtē gan tradīcijas, gan jaunrades garu. Viņa **harizma un profesionālās zināšanas** palīdzēja vienot teātra trupu kopīgam mērķim – kvalitatīvam un laikmetīgam teātrim.

Noslēguma piezīme

Jānis Vimba sevi apliecinājis kā **harizmātisku un daudzšķautņainu personību** Latvijas teātrī. Viņa ceļš no ekonomikas studenta un tautas deju dejotāja līdz pirmajām lomām uz Nacionālā teātra skatuves, no aktiera pamatsastāvā līdz režisoram un teātra direktoram, ir iedvesmojošs stāsts par talantu, darbu un neatlaidību. Vimba spēj vienlīdz veiksmīgi **iedzīvināt citu radītos tēlus** un **radīt pats savus mākslas darbus** uz skatuves, un šī abu jomu sinerģija bagātina gan viņu pašu, gan Latvijas teātra vidi kopumā. Ar asu prātu un sirdi, kas jūt laikmeta pulsu, viņš palīdz uzturēt dzīvu mūsu teātra tradīciju un reizē to attīstīt tālāk. Jānis Vimba turpina aktīvi darboties kultūrā arī šodien – 2025. gadā viņš uzņemies Siguldas novada Kultūras centra vadību, nesot līdzi savu pieredzi un idejas dzimtā novada kultūras dzīves veidošanā la.lv. **Jāņa Vimbas nozīme** mūsdienā Latvijas teātrī izpaužas ne vien spožās lomās vai veiksmīgās izrādēs, bet arī viņa **spējā ietekmēt teātra procesus**, iedvesmot kolēģus un skatītājus. Viņa darbība apliecina, ka mūsdienā teātrī svarīga ir gan meistarīga spēle un režija, gan gudra vadība un **vīzija par teātra nākotni**. Jānis Vimba ar savu piemēru atgādina, ka teātris ir dzīvs organisms, kam jāaug un jāmainās līdzī laimam – un tieši šādu attīstību viņš personificē Latvijas teātra ainavā. teatris.lv nra.lv

Avoti: teatris.lv; Latvijas Nacionālais teātris; Diena; LSM; Santa; LA.lv; izrādes.lv; NRA; kulturasdiena.lv.